

4.2. Stöd för lärande och specialundervisning

4.2.1. Stöd för lärande

Stöd för lärande innebär att man svarar på den studerandes individuella behov. Stödet innebär även lösningar som berör gemenskapen och studiemiljön. Stöd för lärande ska ordnas på ett mångsidigt och flexibelt sätt med hjälp av alternativa metoder. Stödet kan genomföras både individuellt och i grupp utgående från de studerandes behov.

När det gäller stöd för lärande ligger fokus på lättillgängligt stöd som den studerande ges så snart behovet av stöd framkommer, för att förhindra att den studerandes svårigheter anhopar sig. Stödet för lärande är avsett som stöd för ämnesundervisningen för de studerande som har svårt att klara av sina studier. Stödåtgärderna genomförs i samarbete av undervisningspersonalen. Stödåtgärderna är stödundervisning som ges av ämnesläraren, undervisning som ges av ämnesläraren och en speciallärare samt stöd och handledning som ges av speciallärare, studiehandledare och övrig personal. Stödåtgärderna ska vara tillräckliga och ges i rätt tid samt främja de studerandes lärande, visande av kunnande, övergång till fortsatta studier och välbefinnande.

Ämnesläraren ska beakta den studerandes behov av stöd vid planeringen av lektionerna och när det gäller undervisningsarrangemangen, till exempel genom att välja mångsidiga undervisningsmetoder och differentiera undervisningen.

Den studerande har rätt att få stödundervisning, det vill säga undervisning och handledning av ämnesläraren, för att svara på behovet av stöd för lärande. Stödundervisning kan ges en studerande som tillfälligt har hamnat efter i sina studier eller av någon annan orsak behöver stöd eller handledning för att genomföra gymnasiestudierna. Stödundervisning kan också ges för att stärka den studerandes studiefärdigheter, till exempel språkliga, matematiska eller datatekniska färdigheter, eller för att stödja den studerandes färdigheter när det gäller studieteknik. Stödundervisning kan ges för att stärka den studerandes språkkunskaper vid bristande kunskaper i undervisningsspråket i fråga om ordförråd eller språkbruk.

I stödet för lärande ingår även undervisning, stöd och handledning som ges av en speciallärare. När undervisning, stöd och handledning ges av en speciallärare som en del av stödet för lärande fattas inget förvaltningsbeslut om specialundervisning i enlighet med 28 b § i gymnasielagen (714/2018).

Det stöd som ges av en speciallärare kan till exempel vara samtal om den studerandes behov av stöd och metoder som stöder studierna eller testning av svårigheter att läsa och skriva. Specialläraren kan även hjälpa den studerande hitta lämpliga studiestrategier och ge den studerande stöd och handledning för utvecklingen av studiefärdigheter, struktureringen av helheter, schemaläggning och färdigställande av uppgifter samt självständiga och målinriktade studier. Specialläraren kan stödja den studerande genom att hjälpa andra lärare ta hänsyn till den studerandes stödbehov genom konsultation. Denna typ av stöd som ges av en speciallärare är i de flesta fall tillräckligt för studerande som exempelvis har specifika inlärningssvårigheter, svårigheter att läsa och skriva eller svårigheter när det gäller matematisk gestaltning.

Det stöd för lärande som ges av en speciallärare kan också utgöras av bedömning av behovet av specialarrangemang i studentexamen samt planering i samarbete med ämneslärarna av sätten och specialarrangemangen för att visa lärande och kunnande under gymnasiestudierna. Den studerande ska ha möjlighet att pröva på specialarrangemangen under gymnasiestudierna för att man ska kunna bedöma behovet av arrangemangen och hur de fungerar. Specialläraren handleder vid behov den studerande att skaffa nödvändiga utlåtanden och begära specialarrangemang för studentexamensproven.

Enligt 28 § i gymnasielagen ska den studerandes behov av stöd bedömas när studierna inleds och regelbundet under studiernas gång. Lärarna bedömer behovet av stöd tillsammans med den studerande och vid behov tillsammans med vårdnadshavaren. Med den studerandes samtycke kan även andra sådana sakkunniga som behövs för att ordna stödet delta i bedömningen. Konstaterandet av behovet av stöd kan enligt 40 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998, ändrad genom lag 1288/2013) och 23 § i läropliktslagen (1214/2020) även grunda sig på information som är nödvändig med tanke på ordnandet av utbildningen eller på lärarnas eller den övriga personalens observationer. Därtill kan behovet av stöd bedömas på andra sätt, till exempel med hjälp av kartläggningar eller intervjuer i början av studierna. Det är också bra att uppmuntra den studerande att själv berätta för ämnesläraren, specialläraren eller studiehandledaren om sådana inlärningssvårigheter som inte nödvändigtvis i annat fall är uppenbara.

Den studerande kan söka sig till stödåtgärder självständigt eller hänvisas till stödåtgärder. Den studerande har dock ingen skyldighet att ta emot stöd för lärande. Gymnasieutbildningen grundar sig på den studerandes aktivitet och självständiga roll när det gäller att genomföra studierna. Stöd

för lärande är inte avsett för studerande som på grund av frivillig eller olovlig frånvaro har hamnat efter i sina studier. Även i detta fall är det viktigt att beakta den studerandes livssituation som helhet vid bedömningen av behovet av stöd för lärande.

Ämneslärarna och speciallärarna som undervisar den studerande och studiehandledarna ska planera stödåtgärderna tillsammans med den studerande. Stödåtgärderna kan vid behov och med den studerandes samtycke planeras i samarbete med andra sakkunniga. Stödåtgärderna och eventuella ändringar i dessa antecknas på den studerandes begäran i den studerandes individuella studieplan (gymnasielagen 28 § 2 mom.). Läraren eller studiehandledaren som ansvarar för stödåtgärderna ska se till att den studerande är medveten om att åtgärderna kan antecknas i studieplanen. Hen kan samtidigt ta reda på den studerandes inställning till att stödåtgärderna antecknas i planen. Man ska regelbundet följa upp och utvärdera hur stödåtgärderna genomförs och vilken inverkan de har.

Den studerandes lärande och välbefinnande understöds vid behov genom sektorsövergripande samarbete. Den studerande kan vid behov få stöd och handledning för lärande förutom av ämneslärare och speciallärare samt studiehandledare även av annan personal, såsom studerandevårdspersonal.

Som en del av stödet för lärande kan man även stödja den studerandes lärande genom att erbjuda sådana studier som ingår i gymnasiets lärokurs som främjar lärande och välbefinnande. Dessa studier kan till exempel stödja den studerandes studiefärdigheter och livsfärdigheter eller studierna i olika läroämnen.

Stöd för lärande inom gymnasieutbildningen i Åbo

Målet med stödet för lärande är att beakta mångfalden bland gymnasiegemenskapens studerande och säkra de studerandes likvärdiga möjligheter till delaktighet och att lyckas. Utgångspunkt för stödet för lärande är en aktiv studerande. De studerande uppmuntras att ta ansvar för sitt eget lärande och de får stöd med att identifiera stödbehov i sitt eget lärande. Det är bra för den studerande att vara initiativrik då det gäller att be om stöd, om hen är medveten om eller identifierar stödbehovet. Gymnasiepersonalens uppgift är att skapa en atmosfär som uppmuntrar till att be om hjälp.

Grunden för stödet för lärande är arbetssätt som stöder alla studerandes styrkor och studieframgång och vardagens strukturer. De förebygger uppkomsten och anhopningen av problem. Man följer den studerandes lärande och lärandet stöds som en del av undervisningen bland annat med hjälp av mångsidiga undervisningsmetoder, arbetssätt och handledning.

Informationsgången för stöd för lärande

De studerande och deras vårdnadshavare informeras om möjligheterna till stöd för lärande i början av studierna och då studierna framskrider. Information om stödet finns att få på gymnasiernas webbplatser, i meddelanden och under gymnasiernas tillställningar. Gymnasiernas speciallärare informerar vid behov de studerande och vårdnadshavarna om frågor som berör individuellt stöd (t.ex. läs- och skrivtestning).

Bedömning av behovet av stöd för lärande

Vikten av bedömningen av stödbehovet betonas i början av studierna. Stödbehovet bedöms till exempel med hjälp av den information som lämnats av den grundläggande utbildningen, Åbos inledande enkät, olika screeningar, tester och möten inom det tidiga stödet. Vid behov ordnar man individuella möten.

Det är varje lärares ansvar att iakttä de studerandes lärande och eventuella stödbehov under studierna. Man bör till exempel fästa uppmärksamhet vid arbetshastighet, koncentrationsförmåga, läshastighet, skriffärdighet och -hastighet samt logisk slutledningsförmåga. Då man upptäcker svårigheter i den studerandes lärande är det ämneslärarens plikt att föra saken på tal med den studerande och stöda hen i den egna undervisningen. Ämnesläraren bör informera grupphandledaren om det eventuella stödbehovet. Man uppmuntrar också den studerande själv och hens vårdnadshavare att komma fram med ett eventuellt stödbehov.

Speciallärares roll är att stöda bedömningen och planeringen av behovet av stödet för lärande och bedöma behovet av specialarrangemang under studentexamen.

Planeringen av stödåtgärder för lärande

Stödåtgärdernas genomförandesätt bedöms genast då stödbehovet framkommer. Stödåtgärderna bör vara tillräckliga i förhållande till behovet och stödet bör ges utan dröjsmål. Utgångspunkten är stödjande, utvecklande och nyttjande av den studerandes styrkor samt att lindra hindren för lärande. Den studerandes egen roll och egna engagemang vid bedömningen och planeringen av behovet av stödåtgärder är betydande. Stödet för lärande planeras som en helhet ur den studerandes synvinkel.

Behovet av stödåtgärder bedöms och de stödåtgärder som behövs planeras i samarbete av undervisningspersonalen. Grupphandledarens roll som den studerandes närmaste handledare är viktig vid planeringen av stödåtgärderna. Hen följer upp den studerandes situation och förmedlar vid behov information om stödbehovet till de övriga aktörerna. Grupphandledaren deltar i planeringen av stödet och säkrar att de planerade stödåtgärderna framskrider som planerat.

Vid behov och med den studerandes samtycke kan man också utföra bedömningen och planeringen av stödet i mångprofessionellt samarbete med personalen från studerandevården. Man överväger från fall till fall vilka professionella som behövs.

Genomförandet av stödet för lärande

Den studerandes egen aktiva roll och engagemang är centralt vid genomförandet av stödåtgärderna: den studerande tar emot stödet och delar information om det konstaterade behovet av stödåtgärder. Gymnasiets personal uppmuntrar de studerande att vara initiativrika vid uttryckandet av stödbehov.

Ämneslärares roll är central vid genomförandet av stöd för lärande. Beaktandet av de studerandes behov av stöd i undervisningen tillhör alla lärare. Ämnesläraren planerar och genomför undervisningen på så sätt att undervisningsarrangemangen, såsom handledning, differentiering, åskådliggörande, mångsidiga arbetssätt, inlärningsmiljö och sätten för påvisande av kunskaper stöder de studerandes lärande. Ämnesläraren följer med verksamhetens effektivitet och utvecklar sin undervisning till exempel med kollegialt stöd och konsulterar vid behov specialläraren.

Ämnesläraren kan dessutom vid behov ge stödundervisning åt de studerande som har svårigheter att klara av sina studier, ifall svårigheterna inte beror på den studerandes egna försummelser. Då man bedömer behovet av stöd för lärande är det viktigt att beakta den studerandes livssituation i dess helhet. Metoder för stödundervisningen kan till exempel vara att repetera det man lärt sig, differentiering, stärkande av studiefärdigheterna, stärkande av språkfärdigheten då det gäller användningen av ordförrådet och språkbruket samt flexibla arrangemang för gymnasiestudierna, kompanjonundervisning som ges av ämneslärarna.

Till stödet för lärande kan förutom det stöd som ges av ämnesläraren även höra undervisning och handledning som ges av specialläraren (t.ex. individuell handledning i studiefärdigheter) samt handledning och stöd som ges av studiehandledaren. Samarbetet mellan de lärare som undervisar den studerande och specialläraren vid planeringen, koordinationen, genomförandet och uppföljningen av stödet är av central betydelse.

Registrering av stödåtgärderna för lärande

Genom att registrera stödåtgärderna säkrar man stödets planmässighet och uppföljningen och bedömningen av stödets genomförande. De planerade och genomförda stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i hans individuella studieplan (gymnasielagen 28 § 2 mom.) i enlighet med gymnasiernas gemensamma tillvägagångssätt. Den studerande kan också neka antecknandet av stödåtgärderna.

Uppföljning och bedömning av genomförandet av stödet för lärande

Genomförandet och effektiviteten av stödåtgärderna uppföljs och bedöms regelbundet i enlighet med Åbomodellen. Det är varje ämneslärares, studiehandledares och speciallärares plikt att

anteckna de stödåtgärder som erbjudits och genomförts enligt de principer som bestämts inom det egna ansvarsområdet. Grupphandledaren följer upp stödets genomförande i samarbete med den studerande och de övriga lärarna.

Grupphandledaren följer upp stödets tillräcklighet och samtalar med den studerande om genomförandet av stödet då hen möter den studerande.

4.2.2. Specialundervisning

Den studerande har rätt till specialundervisning, om det stöd för lärande som beskrivs ovan inte är tillräckligt med hänsyn till den studerandes behov av stöd och hen på grund av konstaterade inlärningssvårigheter eller av någon annan jämförbar orsak behöver specialundervisning för att slutföra gymnasiets lärokurs.

. Med andra jämförbara orsaker avses situationer där den studerande behöver specialpedagogiskt stöd av någon annan orsak än inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom. Andra orsaker kan till exempel vara orsaker som hänför sig till en svår livssituation och som avsevärt försvårar studierna och lärandet på lång sikt.

Om den studerande under den grundläggande utbildningen har fått elevspecifikt eller särskilt stöd, har stödåtgärderna antecknats i de dokument som gäller stödet till eleven som utbildningsanordnaren har tillgång till. Dessa dokument överförs till anordnaren av gymnasieutbildning med stöd av 23 § i läropliktslagen och 28 b § i gymnasielagen: anordnaren av grundläggande utbildning ska till anordnaren av gymnasieutbildning lämna ett förvaltningsbeslut om stöd för lärande eller specialundervisning i enlighet med lagen om grundläggande utbildning, som gäller när den grundläggande utbildningen upphör. Anordnaren av gymnasieutbildningen ska utreda och bedöma den studerandes behov av specialundervisning utifrån beslutet som fattats under den grundläggande utbildningen.

I gymnasiet kan den studerandes inlärningssvårigheter konstateras med hjälp till exempel kartläggningar och tester. Som en del av bedömningen kan man vid behov intervjua den studerande och lärare som undervisar den studerande för att bedöma hur inlärningssvårigheterna påverkar studierna och vilka stödåtgärder som behövs. Vid behov konstateras inlärningssvårigheterna i samarbete med personalen inom studerandevårdstjänsterna. Tillräckligheten hos stödet för lärande kan bedömas till exempel på vårterminen den studerandes första läsår i gymnasiet. Om enbart de stödåtgärder för lärande som beskrivs i underkapitel 4.2.1 bedöms vara otillräckliga redan när gymnasiestudierna inleds, kan specialundervisning erbjudas och ett beslut om specialundervisning fattas utgående från behovet av stöd redan i början av gymnasiestudierna. Även i detta fall kan alternativa metoder för stöd för lärande användas parallellt, till exempel stödundervisning och differentiering av undervisningen.

Specialundervisningen ges av en speciallärare om vars behörighet föreskrivs i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet. Specialläraren ansvarar för bedömningen av behovet av särskilda pedagogiska stödåtgärder och för planeringen av stödåtgärder i samband med studierna och visandet av kunnskap. Skillnaden jämfört med det stöd för lärande som ges av en speciallärare som beskrivs i underkapitel 4.2.1 är att specialundervisning som baserar sig på ett förvaltningsbeslut riktar sig mer djupgående till konstaterade inlärningssvårigheter eller andra därmed jämförbara orsaker. Specialundervisningen är således mer systematisk och har mer exakta mål än stödet för lärande. Specialundervisning som ges av en speciallärare kan till exempel vara mer ingående undervisning i studiefärdigheter och studiestrategier, stöd för den studerandes aktörskap eller stöd för tidsplanering och stöd för självständiga och målinriktade studier samt för att uppnå målen för studierna. Det väsentliga vid bedömningen av stödåtgärderna är i regel att det stöd för lärande som beskrivs i underkapitel 4.2.1 har testats på ett mångsidigt sätt och konstaterats vara otillräckligt med tanke på den studerandes behov av stöd.

Specialläraren planerar stödåtgärderna tillsammans med den studerande. I genomförandet av stödåtgärderna deltar vid behov även ämneslärarna och studiehandledarna. I specialundervisningen ska också de specialarrangemang beaktas som den studerande

behöver i situationer som gäller visande av kunnandet under gymnasieutbildningen samt i studentexamensproven. Specialundervisningen ska på den studerandes begäran antecknas i den studerandes individuella studieplan. När man diskuterar stödåtgärder i form av specialundervisning kan specialläraren ta reda på den studerandes inställning till att specialundervisningen antecknas i studieplanen.

Den som antas till gymnasiet ska ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna som ingår i gymnasiets lärokurs. Inom gymnasieutbildningen är det inte möjligt att avvika från målen enligt lärokursen. I specialundervisningen ska man efter behov samarbeta med studerandevården och med den studerandes vård- och rehabiliteringsnätverk. För att tillgodose behoven av stöd hos studerande med funktionsnedsättning ska man vid behov samarbeta med välfärdsområdet. Avvikande studiearrangemang beskrivs i underkapitel 4.2.3.

Utbildningsanordnaren fattar ett förvaltningsbeslut om specialundervisning som ges den studerande. Förvaltningsbeslutet ska fattas när behovet av specialundervisning framgår eller utgående från en begäran eller viljeytring om behovet av stöd från den studerande eller i minderåriga studerandes fall den studerandes vårdnadshavare eller lagliga företrädare. Beslutet kan vara positivt eller negativt, beroende på hur utbildningsanordnaren bedömer att kriterierna för specialundervisning uppfylls. Den studerande eller den minderåriga studerandes vårdnadshavare eller lagliga företrädare ska höras före förvaltningsbeslutet om specialundervisning fattas. Vid beslutsfattandet ska man följa de allmänna bestämmelserna om beslutsfattande, närmast förvaltningslagen (434/2003) och i kommunerna även kommunallagen (365/1995).

Stödåtgärdernas inverkan ska bedömas under gymnasiestudierna och vid behov ska stödet ökas eller minskas. Det är även möjligt att avstå från specialundervisningen och dra in stödet, om den studerande inte längre behöver stöd. I det här fallet ska man fatta ett förvaltningsbeslut om indragningen av stödet.

Specialundervisning inom gymnasieutbildningen i Åbo

Om den studerande på grund av konstaterade inlärningssvårigheter eller annan därmed jämförbar orsak behöver specialundervisning för att utföra gymnasiets lärokurs och det stöd som avses i gymnasielagens 28 § och det ovan beskrivna stödet för lärande inte är tillräckligt med hänsyn till den studerandes stödbehov har hen rätt till specialundervisning. Med specialundervisning avses grundligare och intensivare undervisning i studiefärdigheter och strategier som ges av en speciallärare.

Informationsgången för specialundervisning

Den studerande och vårdnadshavaren informeras om de rättigheter och den process som har med förvaltningsbeslutet om specialundervisning att göra på gymnasiets webbsidor, i meddelanden och vid allmänna infotillfällen.

Bedömning av behov av specialundervisning

Det är varje lärares ansvar att iakttä de studerandes lärande och eventuella stödbehov under studierna. Då man märker att stödet för lärande inte nödvändigtvis är tillräckligt för den studerandes behov är lärarna skyldiga att meddela specialläraren och grupphandledaren och beroende på situationen även andra i gymnasiets personal om den studerandes eventuella behov av specialundervisning. Också den studerande själv eller vårdnadshavaren kan uttrycka ett behov av specialundervisning. Behovet av specialundervisning bedöms genast då ett eventuellt behov framkommer.

Innan man fattar beslut om specialundervisning har man mångsidigt prövat på olika former av stöd för lärande i gymnasiet och dessa har konstaterats vara otillräckliga. Utgångspunkten är att man fattar beslut om specialundervisning tidigast under det första läsårets vårtermin. Med detta strävar man efter att gymnasiets personal har tillräckligt med tid att bekanta sig med den studerande och att uppgifterna om gymnasiestudiernas framskridande är tillräckligt täckande. Vid behov kan man emellertid fatta beslut om specialundervisning genast då gymnasiestudierna börjar, då det grundar sig på den studerandes behov av stöd som konstaterats under den grundläggande utbildningen.

Behovet av specialundervisning bedöms i situationer där metoderna för mångsidigt stöd för lärande har visat sig vara otillräckliga. Vid behov genomför specialläraren tilläggsutredningar tillsammans med den studerande och vid behov med studerandevården. Målet är att säkra att sökandet till specialundervisning grundar sig på omsorgsfullt övervägande och noggrann bedömning.

Specialundervisningens planering, beslut om specialundervisning och genomförandet av specialundervisningen

Specialläraren planerar specialundervisningens stödåtgärder för ett eventuellt förvaltningsbeslut tillsammans med den studerande.

Rektorn i gymnasiet i fråga fattar förvaltningsbeslutet om specialundervisning som ges till den studerande. Beslutsprocessen framskrider enligt ett gemensamt tillvägagångssätt som fastställs för gymnasierna. Innan beslutet fattas hör man den studerande och vårdnadshavaren. Beslutet kan också vara nekande. Då man överväger beslutet tar man till exempel i beaktande om den studerande har tagit emot det stöd för lärande hen har fått och med sina egna handlingar främjat studiernas framskridande.

I och med utbildningsanordnarens förvaltningsbeslut flyttas ansvaret för bedömningen av behovet av stödåtgärder samt uppföljningen och genomförandet av dessa över till specialläraren. Stödåtgärderna planeras tillsammans med den studerande och vid genomförandet av stödet deltar vid behov den övriga handledar- och undervisningspersonalen. Specialundervisningen är mera systematisk och grundligare än stödet för lärande. Vid sidan om specialundervisningen är det ändamålsenligt att fortfarande även fortsätta med det övriga stödet för lärande.

Registrering av specialundervisningens stödåtgärder

Genom att anteckna specialundervisningens stödåtgärder säkrar man stödets planmässighet och uppföljningen och bedömningen av stödets genomförande. De planerade och genomförda stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i hans personliga studieplan (gymnasielagen 28 § 2 mom.) i enlighet med gymnasiernas gemensamma tillvägagångssätt. Den studerande kan också neka antecknandet av stödåtgärderna.

Uppföljning och bedömning av specialundervisningens genomförande

Specialläraren följer stödåtgärdernas genomförande och effektivitet regelbundet i samarbete med den studerande och vid behov med ämneslärarna och grupphandledaren.

Genomförandet och effektiviteten av specialundervisningens stödåtgärder bedöms individuellt minst en gång per läsår. I bedömningen deltar den studerande, specialläraren och grupphandledaren samt vid behov till exempel ämneslärare, studiehandledaren och eventuellt också personal från studerandevården. Dessutom uppdateras stödåtgärderna som antecknats i den personliga studieplanen varje läsår eller vid behov.

Ifall det inte längre finns behov av specialundervisning kan man upphäva den med ett nytt förvaltningsbeslut. Målet är att stöda den studerandes flyttning tillbaka till det allmänna stödet då det är i enlighet med hans intresse.

4.2.3. Avvikande studiearrangemang och assistenttjänster

Avvikande studiearrangemang i enlighet med 29 § i gymnasielagen kan också omfatta studerande som behöver stöd för lärande eller specialundervisning. Avvikande studiearrangemang innebär inte att man avviker från målen för gymnasieutbildningens lärokurs, utan att den studerandes studier för att uppnå målen för lärokursen delvis kan ordnas på annat sätt än vad som föreskrivs i gymnasielagen och statsrådets förordning om gymnasieutbildning samt i den lokala läroplanen. Studierna kan ordnas på ett avvikande sätt efter ansökan av den studerande eller med den studerandes samtycke. Avvikande arrangemang ska tillämpas endast till den del som det är nödvändigt. De avvikande arrangemangen ska antecknas i den studerandes individuella studieplan.

Den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas på ett mångsidigt sätt. Möjligheten för en studerande som behöver stöd att visa sitt kunnande på olika sätt ska tryggas, till exempel i situationer där den studerande har svårigheter med att producera text. Olika sätt och tillfällen att visa kunnandet ska planeras utifrån den studerandes behov. Individuella arrangemang för visandet av kunnandet kan till exempel vara att den studerande får förlängd tid, att den studerande kan få sitta i ett avskilt rum, att man använder en större textfont eller att den studerande har möjlighet att använda en egen skärm. Man kan även använda sig av andra ändamålsenliga specialarrangemang utgående från den studerandes behov. För eventuella specialarrangemang i studentexamensproven ska den studerande handledas att skaffa nödvändiga utlåtanden och ansöka om specialarrangemang hos studentexamensnämnden.

Den studerande ska vid behov handledas att ansöka om assistenttjänster, särskilda hjälpmedel och andra tjänster i enlighet med lagen om funktionshinderservice och den övriga lagstiftningen. För att stödja den studerandes ork och välbefinnande kan man samarbeta med personalen inom studerandevårdstjänsterna eller vid behov med andra aktörer. Utöver specialundervisning och annat stöd för lärande har den studerande även rätt att få individuell studerandevård i enlighet med 15 och 16 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

4.2.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala läroplanen ska man besluta om och beskriva följande beträffande hur stödet för lärande och specialundervisningen ordnas i praktiken:

- hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om stödåtgärderna, specialundervisningen och rättigheterna som gäller dessa
- hur behovet av stödåtgärder och specialundervisning bedöms
- hur stödåtgärderna och specialundervisningen antecknas i den individuella studieplanen
- hur stödet för lärande och specialundervisningen genomförs
- hur genomförandet av stödet och specialundervisningen följs upp och utvärderas
- beslutet om specialundervisning
- hur den studerande och vårdnadshavaren hörs i samband med att beslutet om specialundervisning fattas
- samarbetet och ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller det som nämns ovan.

Arbetsfördelning och ansvar för stödet för lärande och specialundervisningen

Stödåtgärderna genomförs som undervisningspersonalens samarbete. Inom gymnasieutbildningen i Åbo är ansvarsområdena och arbetsfördelningen vid genomförandet och uppföljningen av stödåtgärderna följande:

Den studerande

Genomförandet av gymnasieutbildningen grundar sig på den studerandes aktivitet, initiativförmåga och ansvarighet. De som beviljas studieplats i gymnasiet bör ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna i gymnasiets lärokurs. Den studerande har möjlighet att självständigt söka stöd ifall hen märker att det förekommer utmaningar i hens studier. Den studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns motiverad orsak till hens frånvaro. Den studerande har inte rätt till stöd för sitt lärande om hen på grund av självvalda eller olovliga frånvaron blir efter i sina studier. Den studerande

- har under studieperioden rätt till stöd för lärande som ges av ämnesläraren.
- har rätt till stödundervisning, dvs. undervisning och handledning som ges av ämnesläraren för att svara på behovet av stöd som hänger ihop med lärande.
- har rätt att besluta om uppgiften om stödet antecknas i den personliga studieplanen.
- har rätt till specialundervisning som grundar sig på förvaltningsbeslut, om stödet för lärande inte är tillräckligt och hen har grundade orsaker att ansöka om det.
- har av grundad orsak rätt att ansöka om avvikande arrangemang för studierna. Inom gymnasieutbildningen är det inte möjligt att avvika från målen i enlighet med lärokursen.

Ämnesläraren

Ämnesläraren stöder den studerandes lärande och välbefinnande i gemenskapen tillsammans med gymnasiets personal. Ämnesläraren

- handleder och stöder de studerande i sitt eget läroämnes praxis och i deras färdighet att lära sig
- iakttar de studerandes lärande och eventuella behov av stöd under studierna. För ett eventuellt bekymmer eller en eventuell oro på tal med den studerande.
- beaktar den studerandes stödbehov vid lektionsplaneringen, undervisningsarrangemangen och de pedagogiska lösningarna genom att differentiera undervisnings- och bedömningsmetoderna.
- följer upp effektiviteten av det stöd hen gett.
- informerar vid behov grupphandledaren i enlighet med Åbomodellen.
- sköter för egen del om att anteckna det pedagogiska stödet enligt Åbomodellen.
- samarbetar med grupphandledarna, studiehandledarna, specialläraren och studerandevårdens personal i frågor som berör den studerandes pedagogiska stöd.
- ger vid behov stödundervisning.
- informerar specialläraren och grupphandledaren om den studerandes eventuella behov av specialundervisning då hen märker att stödet för lärande inte nödvändigtvis räcker till för den studerandes behov.

Grupphandledaren

Grupphandledaren genomför de studerandes stöd i samarbete med undervisningspersonalen och arbetstagare inom den mångprofessionella studerandevården. Grupphandledaren verkar i rollen som närmaste handledare som kontaktperson till de övriga lärarna, vårdnadshavarna och studerandevårdens personal då det gäller de egna studerandenas stödbehov. Grupphandledaren

- följer upp närvaro och hur studierna framskrider för de studerande i den egna gruppen.
- för ett eventuellt bekymmer eller en eventuell oro på tal med den studerande och vid behov med vårdnadshavaren.
- deltar i planeringen av stödet och följer upp stödets genomförande och tillräcklighet.
- sköter för sin del om antecknandet av det pedagogiska stödet enligt Åbomodellen.
- diskuterar med den studerande om stödets genomförande.
- är vid behov i kontakt med undervisnings- och studerandevårdspersonalen samt med vårdnadshavarna.

Specialläraren

Som en del av stödet för lärande erbjuder man undervisning, stöd och handledning som ges av specialläraren. Speciallärarens undervisning, beredning av ansökningar för specialarrangemang eller till exempel speciallärarens undervisning, stöd eller handledning som fortsätter hela gymnasietiden kräver inget förvaltningsbeslut i enlighet med gymnasielagen 28 §. Specialläraren

- undervisar, stöder och handleder den studerande.
- informerar de studerande och dem där hemma om möjligheterna till stöd för lärande och specialundervisning.
- utreder och bedömer, på basis av de uppgifter man fått från den grundläggande utbildningen, de nya studerandenas stödbehov under gymnasiestudierna.
- bedömer de studerandes stödbehov samt hur väl stödåtgärderna fungerar tillsammans med den övriga undervisningspersonalen, vårdnadshavarna och vid behov med olika sakkunniga.
- sköter för egen del om upprätthållandet av och antecknandet i dokument som berör det pedagogiska stödet.
- genomför läs- och skrivscreeningen och sköter om de studerandes individuella läs- och skrivtestningar.
- utför bedömning av behov av specialarrangemang för studentexamen och handleder vid behov vid anskaffningen av utlåtanden och ansökandet av specialarrangemang för studentexamensproven.

- hjälper vid behov ämneslärarna vid beaktandet av de olika studerandenas stödbehov och ett mångsidigt påvisande av kunnande.
- sköter tillsammans med läraren som ansvarar för stödåtgärderna om att den studerande är medveten om att hen har möjlighet att få stödåtgärderna antecknade.
- informerar rektorn om behovet av beslut om specialundervisning.
- är delaktig i ansökandet av specialundervisning som grundar sig på förvaltningsbeslut genom att planera specialundervisningens stödåtgärder tillsammans med den studerande.
- ansvarar för bedömningen av behovet av stödåtgärder och planeringen av stödåtgärder som berör studerandet och påvisandet av kunnande för de studerande för vilka man har fattat förvaltningsbeslut om specialundervisning. Grupphandledaren koordinerar inte längre stödåtgärderna för de studerande som fått ett jakande förvaltningsbeslut.
- ger stödundervisning i enlighet med förvaltningsbeslutet, antecknar stödåtgärderna, följer upp och bedömer stödåtgärdernas effektivitet regelbundet.

Studiehandledaren

Studiehandledaren stöder och handleder de studerande i samarbete med undervisningspersonalen och arbetstagarna inom den mångprofessionella studerandevården. Studiehandledaren

- planerar och följer upp den studerandes genomförande av studierna och eventuella stödbehov samt genomförandet av stödet i enlighet med Åbomodellen.
- deltar i informerandet som krävs i övergångsskedet och för specialarrangemangen.

Rektorn

- informerar för sin del de studerande och dem där hemma om möjligheterna till stöd för inlärninng och specialundervisning.
- ansvarar för ansökandet om specialarrangemang för studentexamensproven och dess genomförande.
- hör den studerande och vårdnadshavaren innan förvaltningsbeslut som berör specialundervisning fattas.
- fattar jakande eller nekande förvaltningsbeslut om den specialundervisning som skall ges den studerande.
- informerar alla parter om förvaltningsbeslutet och dess innehåll.
- fattar förvaltningsbeslut om upphävande av specialundervisning, ifall det inte längre finns något stödbehov.